

OVER DE ZUIDERWATERLINIE

Dwars door Zuid-Nederland loopt de Zuiderwaterlinie: de oudste, langste en meest gebruikte waterlinie van Nederland. Het is een ingenieus verdedigingssysteem van vestingsteden, forten, schansen, dijken en sluizen. Vele machthebbers zetten hier het land onder water om Holland te beschermen tegen vijandelijke invallen.

De Zuiderwaterlinie verbindt historische vestingsteden en hun ommelanden aan elkaar. Van Bergen op Zoom tot Grave vind je zo een parelketting van mooie vestingsteden, stoere forten en bijzondere linielandschappen.

Het verhaal van de Zuiderwaterlinie houdt niet op bij de Noord-Brabantse grens. De Zuid-Hollandse verdedigingswerken laten zien dat de linie niet alleen landlegers uit het zuiden kon stoppen, maar ook aanvallen vanuit zee.

Stelling van Willemstad

De zeearmen verdedigen die toegang boden tot Holland. Dát was voor honderden jaren de taak van de Stelling van Willemstad. Daarom liggen er vijf forten rond dit gezellige vestingstadje, in een grote kring aan het open water. Twee liggen er in Zuid-Holland en drie in Brabant.

Deel je mooiste foto's met #zuiderwaterlinie op Facebook en Instagram

Lees meer over Expeditie Zuiderwaterlinie

LEGENDA

- A Bezienswaardigheden
- Startpunt van de route
- 23 Wandelknooppunt
- Route

Op sommige stukken van de route kan het modderig en zompig zijn. Zorg voor een geschikte wandeluitrusting met stevige (en waterdichte!) wandelschoenen.

© Merel Tuk

EXPEDITIE ZUIDERWATERLINIE

Ooltgensplaat

Expeditie Zuiderwaterlinie is een ontdekkingsstocht langs natuur, historie en cultuur in de oudste, langste en meest gebruikte waterlinie van Nederland. Hoewel de Zuiderwaterlinie al lang geleden haar militaire functie heeft verloren, is zij nog altijd in het landschap aanwezig.

In Ooltgensplaat staat een van de vijf forten rondom Willemstad: Fort Prins Frederik. In de Spaanse tijd was er al een aarden verdedigingswerk te vinden, later is dat versterkt tot kustbatterij. Er werden ook drie redoutes gebouwd rondom Ooltgensplaat. Dit zijn aarden veldschansen omgeven door een gracht. Ooltgensplaat en het omliggende cultuurlandschap vormen een ware erfgoedparel. Een beetje verborgen, maar de moeite van het ontdekken meer dan waard.

A Weeghuisje

Tegenover het Oude Raadhuis staat het rijksmonumentale weeghuisje. Dit markante huisje, dat rond 1935 werd gebouwd, is de derde generatie weegbrug in Ooltgensplaat. **Het woog vrachtwagens vol suikerbieten en landbouwproducten uit de binnenvaartschepen.** De bascule weegschaal staat er niet meer, maar is in het straatwerk zichtbaar gemaakt.

B Oude Raadhuis

Het Oude Raadhuis is het **oudste pand** in zijn soort van Goeree-Overflakkee. François van Aerssen, ambachtsheer van Sint Adolfsland, gaf in 1619 de opdracht voor de bouw. Het kreeg een cachot, een brandspuithuis en een waag. In de waag werden goederen gewogen, totdat er een weeghuisje kwam bij de haven. **Na vele rampen, waaronder de Watersnoodramp in 1953, staat het Oude Raadhuis er nog steeds.** Tot 1971 werkten hier ambtenaren en het gemeentebestuur bleef er tot 1987. Dankzij de nieuwe eigenaar is het Raadhuis in oude glorie hersteld. Het pand is vandaag de dag in gebruik als expositieruimte en trouwlocatie.

B Oude Raadhuis ©Merel Tuk

C Hervormde Kerk

De Hervormde Kerk dateert uit 1847 en is **gebouwd op fundamenteën uit 1555**. Haar voorganger uit de zestiende eeuw heeft veel te lijden gehad van overstromingen. Tussen 1715 en 1718 stond het twee jaar in het water. Ondanks herstelwerkzaamheden moest het in 1845 wegens bouwvalligheid sluiten. In 1847 werd de eerste steen gelegd van de huidige kerk in neoclassicistische stijl. Binnen zijn drie prachtige gebrandschilderde ramen te bezichtigen.

D Het Grootte Gat

Het Grootte Gat is **een klein maar bijzonder natuureservaat** en is ontstaan als gevolg van een dijkdoorbraak in 1716. Nu is het een gebied met grote natuurwaarden. Door het zout in de bodem vind je hier zoete én zoute plantsoorten en daarmee veel verschillende insecten, amfibieën en vogels. Op verschillende plaatsen groeit wilgenstruweel. Het Grootte Gat is een moerassig gebied.

E Steigerdijk / Buitendijk

Langs de Steigerdijk en de Buitendijk heb je zicht op het water en de zandplaten óf op het dorp en het polderlandschap. **Deze locatie aan de dijk biedt uitzicht op het water waar in 1631 de Slag op het Slaak plaatsvond.** Isabella van Spanje stuurde een vloot naar de Zeeuwse wateren. Ze wilde Ooltgensplaat, de zuidelijke oever van het Volkerak en Willemstad veroveren. Een vloot van 124 schepen kwam naar Zeeland, over land trokken zesduizend soldaten in de richting van Willemstad. De Staatse vloot viel de Spanjaarden aan en won de strijd. De toegang tot de Schelde bleef in Zeeuwse handen.

F Hellegatsplaten

Door de afwisseling van zoet- en zoutwater planten leven er in het uitgestrekte natuurgebied Hellegatsplaten allerlei **bijzondere vogels**. Heb je de bruine kiekendief, de blauwborst, lepelaar of de Europese zeearend al gespot?

G Redoutes

De Fransen bouwden begin negentiende eeuw drie redoutes om **het fort vanaf de landzijde te beschermen**. Van twee redoutes zijn nog overblijfselen te vinden bij de begraafplaats en de kruising bij de Oudedijk.

H Over het Volkerak naar Noord-Brabant

Bij de Havendijk kun je op het deltapontje stappen. Het deltapontje brengt je met of zonder fiets over het Volkerak naar Dinteloord (Sasdiik), Heijningen, Willemstad (Fort Sabina) en/of Benedensas (Heense Gorzen). **Zo verbindt het deltapontje Goeree-Overflakkee met het noordwesten van Noord-Brabant én verbindt het de forten in de omgeving met elkaar.** Een aanrader, evenals het pontje van Willemstad naar Numansdorp.

I Varende monumenten

Nergens vind je zoveel havenkanalen bij elkaar als op Goeree-Overflakkee. Dorpen met havens kenden naast welvaart ook tegenslag door overstromingen. Om de schade door het water tegen te gaan, werd het ingepolderd en werden er kanalen van haven tot zee gegraven. Zo behielden schepen toegang tot het open water en het vaste land. **Het historische karakter van het havenkanaal van Ooltgensplaat is nog goed te zien door de vijf varende monumenten die er afgemeerd liggen.** Het gaat om de klippers Vrouwe Elisabeth en Lucia, beurtvaarder Allways Ready, paviljoentjalk Johanna en Groninger tjalk Fiducie. De twee klippers die begin vorige eeuw voor het vrachtvervoer in de vaart kwamen, zijn nog bewoond.

I Fort Prins Frederik

J Fort Prins Frederik

Aan de rand van het dorp Ooltgensplaat ligt Fort Prins Frederik. De plek heeft een lange geschiedenis. In de zestiende eeuw kwamen de Spanjaarden en de Geuzen hier met elkaar in aanraking. Twee eeuwen later zetten de Fransen er voet aan wal. **Ter verdediging van de kust tegen de Engelsen bouwden ze er in opdracht van Napoleon in 1811 een fort: Fort Duquesne.** Toen de Nederlanders het fort in 1813 overnamen, veranderden ze de naam in Fort Prins Frederik.

In de laatste twee eeuwen heeft het fort verschillende bewoners gehad. Na de Eerste Wereldoorlog verloor Fort Prins Hendrik zijn strategische betekenis, de opheffing als vestingwerk was in 1928. Voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog is het fort gebruikt als gevangenis. NSB'er Rost van Tonningen zat er gevangen tijdens de meidagen van 1940. In de Tweede Wereldoorlog gebruikten de Duitsers het als gevangenis en uitkijkpost. Na de oorlog was er een heropvoedkamp. **Tegenwoordig is het fort een rijksmonument.** Je kunt het fort bezoeken, de omliggende gebouwen bekijken en genieten van het landschap.

Ooltgensplaat ©Merel Tuk

C Hervormde Kerk ©Merel Tuk